

В. В. ОЧЕРЕТЕНКО

В. В. Очеретенко, голова правління Спільки громадських організацій «Всеукраїнська асоціація захисту прав пацієнтів “Здоров’я нації”»

Альянс влади та некомерційних організацій (НКО) пацієнтів

Альянс влади та некомерційних організацій (НКО) пацієнтів — ефективний підхід до вирішення складних завдань охорони здоров’я

Діяльність будь-якої організації пацієнтів спрямована на вирішення нагальних питань, що мають для них особливе значення. Саме громадські організації можуть виявляти, ініціювати та прискорювати розв’язання проблем. НКО, проаналізувавши ситуацію, що склалася, усвідомлено прагнуть взяти на себе частину відповідальності за втілення в життя дієвих механізмів, які спрямовані на позитивні зміни в системі охорони здоров’я.

Основним засобом діяльності НКО в цьому напрямку є створення разом із державними органами влади «майданчиків для переговорів» при них та постійна участь в їх діяльності.

«Майданчик для переговорів» – це спосіб встановлення контакту та конструктивного діалогу між громадськими та державними структурами, який можна використовувати як засіб швидкого та прямого донесення інформації до відповідальних осіб з метою прискорення процесу розв’язання соціально значущих питань та мінімізування ризиків прийняття хибних рішень. Такий механізм швидкого реагування набуває особливого значення і актуальності під час проведення реформ та масштабних змін у систе-

мі охорони здоров’я. «Майданчики для переговорів» створюються при владних структурах, керівниках або депутатах. Чим інтенсивніший процес реформування в країні, тим більш беззаперечним стає твердження про те, що жодну реформу влада не може провести ефективно і безболісно без залучення до її реалізації громадян та підтримки суспільства.

Створення «майданчика для переговорів» при уповноваженій особі чи органі влади дає змогу:

- отримати якісні та обґрунтовані, з огляду на потреби пацієнтів, документи;
- забезпечити якість документа з огляду на готовність його до реалізації;
- скоротити кількість бюрократичних фільтрів під час проходження документа;
- отримати схвалення документа від необхідних інстанцій у найкоротший термін.

Саме таким «майданчиком», на наше тверде переконання, має стати Комісія з прав пацієнтів при Міністерстві охорони здоров’я України, яку наразі започатковано.

Ми маємо чимало аналогічних прикладів функціонування інститутів захисту прав пацієнтів у світі, зокрема, інститут омбудсменів із прав пацієнтів в Ізраїлі, Латвії та інших країнах, громадські ради із захисту прав пацієнтів при Федеральній службі з нагляду у сфері охорони здоров’я

та соціального розвитку Російської Федерації та при Міністерстві охорони здоров'я РФ.

Метою роботи Комісії з прав пацієнтів є залучення громадськості та експертів до створення механізмів підвищення безпеки, якості та доступності медичної допомоги населенню України, розвиток принципів відкритості, законності і професіоналізму в соціальній сфері. Основні форми її діяльності включають збір інформації із залученням НКО, обробку цієї інформації, аналіз та передачу даних до відповідних структур, а також розробку корисних та дієвих рекомендацій та пропозицій для МОЗ України. Комісією планується долучати до захисту прав пацієнтів зовнішні, додаткові для державної системи охорони здоров'я, ресурси, а саме — компетентну в необхідних питаннях громадськість та експертів високої кваліфікації.

Специфічною функцією Комісії є те, що вона створює на базі державної служби вертикаль громадської структури, яку очолює і за яку відповідає державний посадовець. Важливе значення має факт делегування частини повноважень громадянському суспільству.

«Прив'язка» Комісії з прав пацієнтів до виконавчої влади забезпечує послідовність та конструктивність її роботи. Інтереси окремих пацієнтських організацій та їх керівників балансуються позицією влади, що дозволяє унеможливити «рейдерські сценарії» із захоплення Комісії якоюсь однією зацікавленою організацією.

Комісія має стати надійним та стабільним каналом двостороннього зв'язку із громадськістю загалом та з окремими цільовими групами. Комісія — це «майданчик для переговорів», для ефективної взаємодії держави, громадських структур, організацій пацієнтів, фахівців соціальної сфери та сфери охорони здоров'я.

Народний контроль охорони здоров'я — шлях до подальшого залучення громадських інститутів до управління державою

Особливість будь-якого державного монопольного функціонуючого органу виконавчої влади (серед яких і охорона здоров'я) полягає в тому, що система прагне до найефективнішого самовижи-

вання та мінімального контролю ззовні. Але лише в охороні здоров'я відсутність контролю за системою є прямою шкодою життю та здоров'ю тисяч людей.

Єдина мета впровадження системи народного контролю системи охорони здоров'я в Україні — підвищення результативності та ефективності медичної допомоги, збереження здоров'я і життя наших співвітчизників. На нашу думку, народний контроль доцільно встановити за оптимізацією та виконанням законодавства, за регламентацією і якістю фактичного надання медичних послуг, за проведенням конкурсних (тендерних) процедур та рядом інших, не менш важливих питань.

Змістом роботи системи народного контролю має стати надання державним органам безпосередньо достовірної та структурованої оцінки якості медичних послуг, виявлення громадськістю та експертами порушень, а також найгірших і найкращих практик в охороні здоров'я та формування ініціативних проектів для оптимізації системи.

Координацію системи народного контролю доцільно здійснювати через Спілку громадських організацій «Всеукраїнська асоціація захисту прав пацієнтів "Здоров'я нації"» (Спілка) — некомерційну організацію, яка об'єднує активно діючі всеукраїнські громадські пацієнтські (за нозологіями) організації та розбудовує їх взаємодію із вищими органами влади: адміністрацією Президента України, Верховною Радою, Міністерством охорони здоров'я, профільними Державними службами, Рахунковою палатою та ін. Спілка має багаторічний досвід проведення громадських експертиз.

Принципи та конкретні механізми функціонування системи народного контролю мають розроблюватися експертами Спілки із залученням партнерів із зазначених органів влади.

Силами Спілки, НКО, які є складовими її некомерційного організму, а також її партнерів до роботи можуть бути залучені громадські ресурси трьох основних типів: індивідуальні ресурси широких верств пацієнтів та їх близьких, громадських діячів; організаційні, іміджеві, інформаційні ресурси НКО, які об'єднують пацієнтів; експертні ресурси провідних фахівців у різних галузях охорони здоров'я та соціального захисту.

Можливе залучення й ресурсів державних службовців.

Очікувані результати впровадження системи народного контролю в охороні здоров'я:

1. Зміни настроїв у суспільстві, зникнення соціальної напруги, трансформація незадоволення громадян у суспільно корисну діяльність, розвиток громадського самоусвідомлення та громадських інститутів, розвиток відносин взаєморозуміння та взаємного узгодження між органами влади і громадськістю завдяки плідному партнерству і тісній співпраці.
2. Нарощування ресурсів державної системи охорони здоров'я, підвищення її ефективності.

3. Суттєве підвищення якості та доступності медичної допомоги для населення.
4. Переорієнтація всієї державної системи охорони здоров'я на потреби пацієнта.
5. Розвиток системи захисту прав пацієнтів та лікарів.
6. Зниження корупції в сфері охорони здоров'я.
7. Поява інституту Уповноваженого (Омбудсмена) з прав пацієнта.

Основним висновком можна вважати осмислення необхідності залучення до процесу управління охороною здоров'я широких верств громадськості через створення спеціальної системи народного контролю та особисту участь і підвищення відповідальності кожного громадянина за стан суспільного здоров'я.

Резюме

Summary

Альянс влади та некомерційних організацій (НКО) пацієнтів*В. В. Очеретенко*

У статті розглянуто одне з актуальних питань сучасної медицини — взаємодія влади та некомерційних організацій пацієнтів. Запропоновано та обґрунтовано створення комісії, яка стане «майданчиком для переговорів», задля продуктивного діалогу між громадськими та державними структурами. Чітко сформульовані цілі, завдання та очікувані результати впровадження системи народного контролю в охороні здоров'я України.

Ключові слова: охорона здоров'я, права пацієнта, система народного контролю.

Alliance of Government and Non-Profit Organizations (NPOs) of Patients*V. V. Ocheretenko*

The paper considers one of the hot topics of modern medicine — the interaction of government and non-patients. Proposed and justified the creation of the commission, which would be «a platform for negotiations», according to a productive dialogue between civil society and government structures. Clearly defined goals, objectives and expected results of the implementation of national control in health care Ukraine.

Key words: health care, patients' rights, the system of national control.

Альянс власти и некоммерческих организаций (НКО) пациентов*В. В. Очеретенко*

В статье рассмотрен один из актуальных вопросов современной медицины — взаимодействие власти и некоммерческих организаций пациентов. Предложено и обосновано создание комиссии, которая станет «площадкой для переговоров», с целью проведения продуктивного диалога между общественными и государственными структурами. Четко сформулированы цели, задачи и ожидаемые результаты внедрения системы народного контроля в здравоохранение Украины.

Ключевые слова: здравоохранение, права пациента, система народного контроля.